

Mire költsük a penzünket?

Ez a kérdés úgy hangzik, mintha nagy nyomorúságunknak a kicsufolása lenne. Pedig nem az. Hanem élő és megoldásra váró probléma.

Imrédy Béla pénzügyminiszter január 31-én, amikor a képviselőházban a kormány pénzügyi terveit ismertette, bejelentette, hogy a külföldi hitelezők számára visszatartott, úgynevezett transzfer-pénzek egy részét a Népszövetség pénzügyi bizottságának tudtával és hozzájárulásával közmunkákra fogják elkölteni. A fővárosnak is vannak külföldi tartozásai. A fővárosnak is nagy összegeket kell befizetnie a transzfer-alapba. Elhatározták, hogy ezeknek a pénzeknek egy részét is közmunkákra fordítják. A közeljövőben tehát a főváros is hatalmas közmunkákat fog elvégeztetni. Az utolsó napokban nyilvánosságra hozták azt a szándékot, hogy a közmunkák céljaira szolgáló összegek legnagyobb részét a Tabán rendezésére költik el. Még pedig olyan módon, hogy ezen a területen sürgősen megcsinálják a közműveket, kiépítik az utakat. Azután egy régi és újabban megfejelt városrendezési terv szerint hozzálátanak a Tabán újjáteremtéséhez. A sik területet magas bérházakkal, a dombos részeket pedig villákkal fogják beépíteni. A város urai ebben a kérdésben már Imrédy Béla pénzügyminiszterrel is tárgyaltak, ami talán azt jelenti, hogy a pénzügyminiszter maga is hajlandó a terv támogatására.

Mi azonban azt mondjuk, nem ilyen egyszerű ez a dolog. És úgy vélekedünk, mennél szegényebbek vagyunk, mennél nagyobb szükségünk van rá, hogy a tespedő közgazdasági életet közmunkák megkezdésével mozgásba hozzuk, annál alaposabban meg kell gondolnunk, mire költsük a penzünket? Itt emlékeztetjük Imrédy Béla pénzügyminisztert arra a levélre, amelyet Jansen, a Népszövetség pénzügyi bizottságának elnöke intézett hozzá. Jansen, miután közölte, hogy a transzfer-pénzek ilyen módon való felhasználása ellen nincsen kifogása, két kikötést tett. Az egyik: hogy a beruházásoknak a pénzügyi bizottság ellenőrzése mellett kell megtörténniök. A másik, hogy: „a végrehajtandó munkák tisztán produktív jellegűek legyenek és jövedelmet hajtsanak“.

Szivesen idézzük a pénzügyi bizottság elnökének ezeket a követeléseit. Mert valahányszor a hasznos beruházások kérdése szóba került, mi is mindig ezt kívántuk és ezt sürgettük. Mit jelent az, hogy a közmunkákkal megteremtett új értékek jövedelmet hajtsanak? Semmi esetre csak azt, hogy legyen valami jövedelmük. Hanem, hogy a jövedelmük több legyen, mint a beléjük fektetett kölcsönpenzkek kamata és törlesztési részlete. Idegen pénzzel, kamatra fölvelt pénzzel csak olyan beruházásokat szabad végrehajtani, melyek a nyomukban járó haszonnal önmagukat törlesztik. Csak olyan beruházásokat, amelyek jó üzletnek ígérkeznek.

Vajjon ilyen jó üzletnek ígérkezik a Tabán újabb beépítése? Azt már láttuk, hogy egyik-másik város nagy munkásházakba és főmegszállásul szolgáló bérkaszárnnyakba ölte a pénzét. A nagy lakásinség idején ez szociális kötelességük is lehetett a városoknak és egyéb közületeknek. Azt azonban soha sem láttuk és soha sem hallottuk, hogy olyan időben, amikor a lakásinség már megszűnt, amikor a házbérek folytonosan zuhannak, a város villák és bérpaloták építésére vállalkozzék. A mai viszonyok között nem sok kilátás van arra, hogy ez a „beruházás“ valóban hasznalhajtó legyen és meg hozza a befektetett tőkék kamatait és törlesztési részleteit.

Miért kell tehát éppen a Tabán rendezését kiválasztani és erre költeni a főváros rendelkezésére álló pénzeket?

Vannak, akik szépészeti szempontokra hi-

vatkoznak és ragyogó színekkel vetítik elének annak az új városrésznak a képét, amely a Gellérthegy tövében mintegy parancsolatra nőne ki a földből. Most nem foglalkozunk azal a kérdéssel, hogy ez a városrész máról-holnapra valóban kinőne-e a földből, a városi építkezéshez elegendő számban csatlakoznának-e magánépítetők? Vagy ellenkezőleg, a város pénze egy-kettőre kifogyna, magánépítetők nem versenyeznek egymással és a terv végrehajtása megakadna. A Tabán beépítése ismét elhalasztódnék, csak annyi lenne a változás, hogy a kilométerek hosszan lefektetett közművek: gáz-, villanyvezetékek használatlanul romlanának és várnák jobb idők bekövetkeztét, a lerombolt kunyhók helyén pedig egy-két magányos bérkaszárnny jelezne az összedőltenéménysegek emlékét. Mondjuk, hogy mindez nem következik be. Mondjuk, hogy a terv végrehajtása tökéletesen sikerül. Akkor is az a véleményünk, hogy szépészeti szempontok egymagukban nem dönthetik el az ilyen beruházások kérdését. Annakidején elismertük, hogy a Duna fölött tervezett két új hid hozzájárult volna a főváros képenek a szépségéhez. Mégis követeltük, hogy mondjanak le ezeknek a hidaknak megépítéséről, mert a befektetett tőkék nem hajtanak majd annyi hasznot, hogy abból fedezni lehessen a kölcsön rendbentartására szükséges összegeket. Mai nehéz helyzetünkben nem lehet számunkra döntő a szépség kérdése. Csak egy szempont lehet elhatározó befolyással minden döntésünkre: a haszon lehetőségége. Ebben a Tabán esetében nagyon is kétkelünk.

Aztán még egy kétség: vajjon bizonyos-e, hogy a Tabán beépítése, még pedig egy olyan terv alapján való beépítése, amelyet eddig a nyilvánosságnak még nem volt alkalmá ellenőrizni, előnyös lesz a főváros jövőbeli fej-

lődésére? Ne felejtsük el, a Tabán nem valami félreész külső terület, hanem Budapest szívében a város legkényesebb része. A Tabánnal kapcsolatban nagy terveik vannak azoknak is, akik Budapest fürdőváros megalkotásáról ábrándoznak. Az áldott melegforrások, amelyek szerencsés esetben Gastein, Pöstyén és más világfürdők vetélytársává tehetik Budapestet, ott vannak a Gellérthegy környékén elszórva. Bizonyos, ha ebből a városrészből olyan utcalabirintust csinálunk, mint a többi, nagyon megnehezítjük a jövőbeli fürdőváros megalkotását. A fölmerült és eddig nyilvánosság előtt nem ismertett tervekért ezért ebből a szempontból is felül kellene vizsgálni.

Egyáltalában: mindezekben a kérdésekben a döntés joga a legnagyobb nyilvánosság előtt legyen a legkiválóbb szakértők. Képtelenség volna, hogy a dologban a főváros egy szürke bizottsága a maga hatáskörében határozzon és a főváros polgárságát befejezett tények elé állítsa. A legteljesebb nyilvánosság előtt versenyezzenek egymással a legjobb és legértékesebb ötletek. A nyilvánosság tudtával és a nyilvánosság beleszólásával határozzák el, mire költik a pénzt. Lássuk, a tabáni tervnél nincsenek-e sokkal jobb tervek?

Amit pedig a fővárosról mondtunk, áll az államra is. Az állami beruházásokat sem lehet ötletszerűen, zárt körben elhatározni. Tessék ebben a kérdésben is meghallgatni a szakembereket és tessék döntés előtt a fölmerült lehetőségekről a nyilvánosságot tájékoztatni. Különösen fontos hivatás vár itt a parlamentre. Szerintünk a képviselőháznak elsősorban az lenne kötelessége, hogy a mai nehéz időkben elsősorban ilyesfajta kérdések iránt érdeklődjék. És kevesebb időt szenteljen azokra a személyeskedő, csunya veszekedésekre, amelyekkel már torkig van a magyar közvélemény.